

4237980 SHES/M : สาขาวิชา : จริยศาสตร์ศึกษา ; ศศ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา)

คำสำคัญ : อิทัปปัจจยตา / ฉันทะ / พุทธจริยศาสตร์ / สิ่งแวดล้อม

พระมหาวิวัฒนา พึ่งขึ้น : การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจอิทัปปัจจยตาและเจตคติแบบฉันทะในพุทธจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม (AN ANALYTICAL STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INSIGHT IN *IDAPPACCAYATA* AND THE ATTITUDE OF *CHANDA* IN BUDDHIST ENVIRONMENTAL ETHICS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ปกรณ์ สิงห์สุริยา,อ.ค., ศรีนทิพย์ สติรศิลป์,อ.ม., สมภาร พรหมทา,อ.ค.105 หน้า. ISBN 974-04-2500-3

T134979

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในสาขাজริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิได้แก่พระไตรปิฎก และชั้นทุติยภูมิได้แก่บรรณานุกรม ฎีกา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1.) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าในพุทธจริยศาสตร์ 2.) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจอิทัปปัจจยตาและเจตคติแบบฉันทะ

ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าศีล-ชั่วเกิดจาก “เจตสิก” กุศลเจตสิกผลักดันให้นุชยทำความดีอกุศลเจตสิกผลักดันให้นุชยทำชั่ว เจตสิกที่เป็นต้นตอของความดีคือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ(ปัญญา) เจตสิกที่เป็นต้นตอของความชั่วคือ โลภะ โทสะ และโมหะ ในแง่จิตนิยามปัญญามีความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลกับฉันทะคือปัญญาเป็นกุศลเจตสิกซึ่งเป็นธรรมชาติฝ่ายดีย่อมผลักดันหรือปรุงแต่งให้เกิดฉันทะเสมอซึ่งก็เป็นการผลักดันให้นุชยกระทำความดีนั่นเอง ปัญญาคือสัมมาทิฐิที่เกิดจากความเข้าใจอิทัปปัจจยตา เข้าใจโลกและชีวิตตามที่มันเป็น รู้ว่าอะไรเป็นคุณและโทษ กุศลและอกุศล รู้ว่าสถานะที่แท้จริงของโลกและชีวิตเป็นทุกข์ ทำให้มองเห็นอรรถะหรือประโยชน์ที่แท้จริงของชีวิต โน้มโน้มไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดทุกข์หรือในทางดับทุกข์ รู้ว่าควรจะทำอย่างไรหรือปฏิบัติตัวอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ภาวะที่เห็นอรรถะเช่นนั้นเป็นกำลังผลักดันให้เกิดฉันทะอันได้แก่แรงจูงใจของการกระทำที่ดียิ่งได้ในที่สุด ฉันทะนี้เองมีผลในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพราะเป็นภาวะที่ต้องการให้สรรพสิ่งดำรง

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้มีการใช้มนต์สัจธรรมเรื่องอิทัปปัจจยตาช่วยในการอธิบายให้เห็นภาพรวมของสรรพสิ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจในโลกและชีวิตดีขึ้น อันจะนำไปสู่ท่าทีในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปว่าฉันทะที่ไม่ประกอบด้วยปัญญาคือเกิดจากแรงผลักดันของอโลภะและอโทสะนั้น มีท่าทีอย่างไร

4237980 SHES/M : MAJOR : ETHICAL STUDIES ; M.A. (ETHICAL STUDIES)

KEY WORD : *IDAPPACCAYATA* / *CHANDA* / BUDDHIST ETHICS / ENVIRONMENT

PHRAMAHA WATANA PHUNGCHUEN : AN ANALYTICAL STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INSIGHT IN *IDAPPACCAYATA* AND THE ATTITUDE OF *CHANDA* IN BUDDHIST ENVIRONMENTAL ETHICS. THESIS ADVISOR : PAGORN SINGSURIYA, Ph.D., SARINTHIP SATHIRASILAPIN, M.A., SOMPARN PROMTA, Ph.D., 105 p. ISBN 974-04-2500-3

TE134979

This is a qualitative study in the field of environmental ethics. It consists mainly of documentary research. The primary source includes the *Tipitaka*; the secondary source covers the related *Tipitaka* commentaries and sub-commentaries, and other related documents. The objectives are to study the Buddhist concept of value and to analyze the relationship between the insight in *Idappaccayata* and the attitude of *Chanda*.

It was found that, according to Buddhism, moral values like good and bad refer to mental factors. *Kusala* or wholesome mental factors are elements of good actions while *Akusala* or unwholesome mental factors are the roots of wrong or bad actions. The wholesome mental factors consist of non-greed, non-hatred, and non-delusion, while the unwholesome mental factors consist of greed, hatred, and delusion. According to the Buddhist law of mental functioning, *Panna* or wisdom has a causal relationship with *Chanda*. That is, the *Panna* mental factor always induces the attitude of *Chanda*, the contentment with, and aspiration for, the good and beautiful state of the world.

Panna is constituted by the right view, which stems from the insight in *Idappaccayata*. It makes men see the world as it is, know what is wholesome or unwholesome, become aware of the discontent nature of life, and find the *Attha* of life, its true goal and benefits. The realization of such *Attha* finally induces the attitude of *Chanda*, the motivation to do wholesome deeds. This attitude can serve as the basis of Buddhist environmental ethics because it tends toward the benefits of all things.

It is suggested that the doctrine of *Idappaccayata* should be promoted so that people have a better understanding of the world and adopt an attitude of preserving the natural environment. Moreover, it was discovered that the attitude of *Chanda* can be induced by non-greed and non-hatred. Therefore, a further study into this issue should be conducted in order to find out if this sort of *Chanda* can serve as a basis of Buddhist environmental ethics.